Beehazáa Ił Ch'ét'aah

[preamble]

Kót'éego Haz'aah: Baá akohwiindzingo éi ílígo adaanis[ikéesgo nihiisílá. Áadóó aheelt'éego dóó bee nihá'ahoot'i'ígíí doo handit'áago. Bíla' ashdla'ii éi t'áá' áltsoni bée hóldzilgo beehwiidoo'aal t'áá niík'eh dóó aheelt'éego bee ahaanitsáhakeesgo éí bee ahihodíne'enah nahasdzaan bikáagí.

Kót'éego Haz'aah: Diné doo íl[igo baa nitsahakeesgo adeesdee' éi biniinaa t'áá na'níle'dii ábi'dil'í. Biniinaa diné bini' dazl[i]' dóó nahasdzáán t'áá níít'éé bíla' bee hideeznáá ashdla'ii t'áá bíniik'eh hadeesdzih nízingo bee bá haz'áá doo dóó yoodlánígíí dóó doo yináldzidgo dóó doo bini' si'áago t'áá ałtsoní ni'hookáá' dine'é aláahdi bee ba'akohwiidzin doo.

Kót'éego Haz'aah: Tsí'dó doo t'áágéédda bíla' ashdla'ii' ách'aa' hadeesdzih nizingo t'áadoo le'é bee bidiljishgo biniinaa éí bila' ashdla'ii t'áá attsoní bee baahooch|'go beehazáanii bá alyaa.

Kót'éego Haz'aah: Tsída aláahdi ach' [hol'] k'é wolyé hígíí dine ałąą at'éhígíí kéyah yee da'ahootą doo biniiyé.

Kót'éego Haz'aah: Bíla' ashdla'ii kéyah dahnidahaaz'áago yee da'ahótá'ígíí yik'éhgo deiyihnííshígíí yee háádaashzííh bíla' ashdla'ii bee baa ákohwiiniidzinígíí binahji' bila' ashdla'ii íljigo baanitsínáhoodeeskéez. Diné dóó sáanii t'áá ła'í nízínígo aheeltéego bá adahazt'i éé bina:hii' diné beeiina' náás nooséét dóó iiná vá'át'échii néididooléelgo bá bicha' hwiidóone'.

Kót'éego Haz'aah: Kéyah yá nídaazínígíí yee ádáhadaasdzííh kodóó nídidoolyééł ahił nideiilnishgo kéyah nidahaz'áago yee do'ahóóta'ígíí bił náhásdzáán t'áá níít'éé bidine'é yee hodísin doo. Bíla' ashdla'ii bee baa hóch'j'ígíí doo t'áá bí bíni' k'ehgo hiinánánígíí.

Kót'éego Haz'aah: T'áá ałtsoní yaa akonídzin díí bee baa hóchj'ígíí dóó t'áá yíník'eh iináago áláah áníltsohgo baa nitsá'hákeesgo binahjjj' baa ákohwiinidzinígíí bee ha'oodzííh.

K'ad Kót'e Áłah' Azlîį 'ígií Yee Ák'ihadaasdzií

Díí nahasdzáán bee bá ha'adziih bíla' ashdla'ii bee baa hóchļ'ígíí bik'ehgo ó'ool'íifdoo biniiyé, bíla' ashdlaa'ii t'áá altso bá áté dóó kéyah t'áá at'é sinilígíí bá'at'é, t'aalá'íjinízínígo dóó bíla ashdla'ii nináníl'áajji' ádííyólta' dooleel díí ha'oodzii'ígíí. Bila' ashdlaa'ii álahjji' bini'nilíidoo dóó yee náásgóó anoottildoo. Áádóó bee ó'hoo'aahdoo nee'ni'ji' bee hodílzindoo díí bee'aahóchl'ígíí dóó yíník'ehgo bee náás 'iiná yidildoo díí kéyah haz'áadoo dóó tówónanígóó be holdzildoo t'áá altsohjigo dóó bik'eh 'ééhozin doo dóó dilyindoo naat'áanii kéyah yándaazínígíí bitahgo aadóó diné yil kééhat'ílnii yásizínígíí bil haz'áaji.

Łáa'ii Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Bila'ashda'ii t'áá altsoh yiník'ehgo bidizhchịh đóó aheelt'eego ílíjgo bee baahóchị'. Eií hání' dóó hánítshakees hwiihdaasya' eií binahjj' ahidinítnáhgo álíleek'ehgo k'é bee ahił niidlj.

Naaki Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsidi t'áá ájít'é beeháhaz'q' haahóchị'go dóó yiník'ehgo nijigháo kodóó bee hoo'a'ígíí bik'ehgo t'áadoo bee' al'áq'át'éhégóó. Jó díí dóone'é idlínígíí, hakágí anoolninígíí, asdzání dóó diné ídlíhígíí dóó nihizaad áádóó nihe'oodla' áádóó nihiwááshindoon baa nitsiikeesígíí áádóó bee ndahsiidzinígíí, dóó nihikéyah dóó nihi'dizhchílihjí' bee nihaahóchi'.

Kodóó nasgóó doohaadeet'éégodah bee ahantsiikeesda doolééf nihiwááshindoon át'éhágíí dóó nihił haz'ánígíí doodaii' tówánáanígóó kéyah adahoot'éhígíí doodaii' kéyah nijigháádéé' azaáshíí t'áásahdii biłhazáandi, áádóó nanáła'bígó bikáá' kéhojit'íjgo azháshíí doo t'áá bi adahnahat'áada ndi doodaii' t'ááhó ádahnahwiijit'áhígíí t'áábi'oh ndi.

Táá Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é bee háhaz'á iiná'ázhdoolííłgo áádóó 'ałdó t'áá yiní k'ehgo hołdzilgo hołhaz'áadoo.

Dîî Góne' Biyi' Yisdzohigii

 $\verb"La'dah"\ \'ei'\ doo naalteeh'\'e'\ dooleef da\ d\'o\'o\ doo haida\ y\'a\ naal\ a''i\ dooleef\ da\ d\'o\'o\ doo\ naalteh'\'e'\ adoolniif go\ doo\ bee\ haz'\'aada.$

Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

 $T'\acute{a}\acute{a}~he\'{i}\'{d}a~\acute{e}\'{i}~doo~at\'{i}\'{d}ooln\'{i}\'{i}\'{d}a~\acute{a}\acute{a}\'{d}\acute{o}\acute{o}~'a\'{d}\acute{o}'~doo~t'\acute{a}\acute{a}~na'n\'{i}le'\'{d}ii~din\'{e}~doo~\'{i}\'{d}\~{i}\~{i}\~{g}o~baa~tsehodidookosda.$

Hastą́ą́ Góne' Biyi' Yisdzohígíí

 $Tsi'di\ T'\'a\'a\'ajit'e\ h\'a\ bee\ haaz'\'a\'a haa'akowhiindzingo\ t'\'a\'a\ aˈtsohjl'\ b\'ila'ashdla'ii\ j\'il\~[igo\ bee\ haz'\'a\'anii\ yeehas'\'ā.$

Tsosts'id Góne' Yisdzohígíí

Tsi'dí t'áá ájít'e ahejítt'é bee haz'aanii binahjí' dóó doo ho'doolch'ííh da dooleeł aheelt'éego haahóchí' bee haz'áanii binahjí' t'áá ajittsoh éí hak'ésti' haahóchí'go binahjí doo hodoolch'ííl da díí doo bił adodzih da. Kwe'é bee ha'oodzíhígíí doo ooch'ííl dabizhdiyool łaał da.

Tseebíí Góne' Yisdzohígíí

Tsi'dí t'áá ájíttsoh bee háhaz' á t'áa doole' é há hasht'e doolníitgo wááshindoon áájí yá 'ééhósinígíí ákót'éego bee haz'áanii bee há'ahoot'í' yée bitaszihgo.

Náhást'éi Góne' Yisdzohígii

T'áá háida éí biniinaanii ádingo doo bi'didool tsoolda dóó doo yah'adoolt'eel da dóó doo ch'i dinóol cheel da.

Neeznáá Góne' Yisdzohígíí

T'áá ájítsoh bee há'ahóót'í' t'áá aheet t'éego diné bináát há baahwinit'[jgo doo háájída ach'íhjí nilíígíí bináát éí há yaa nídáast'[jdgo yee nidahodoo'áát bee há ahoot'ígíí dóó bee hóholnígíí dóó ha'át'ííshí[j awáalyahjí bee hak'ehást'ahígíí.

Ła' Ts'áadah Góne' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá' ajittsoh hak'ihodiit'ánígíí doo ajit'íjgo hanitsáhákees nléí bee hasáanii bee hahwinist'iin doo indah t'áá' aaníí' aájít'jjgo beehwééhozingo bee ach'aah hazhdoodzihígíí áttso ájíílaago.

T'áá háiidah doo t'áá'anííájít'jigo bee hak'iho doot'ah da doo ájít'jigo. T'áá doo ajiit'jigo bee hak'éhest'ahgo kéyah t'áá nahwiiz'áandéé' dóó tówonanidí bibeehazáanii k'izhníti' ho'di'níigo áhoodzaa yéedáá'. Áádóó atdó' bee haz'áanii yee nihodoo'áałígíí doo biláahgo yee há ni'hodoo'ááł da.

Naakits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá héiida bił haz'ánígíí bá' áłchínííní dah bighan dah doo háii t'áaodah éíí baa í[['doodáałdah. T'áá ajiłtsoh bee haz'áanii bik'ehgo bee háhóch[.

Taa'ts'adah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajittoh éí t'áá hozhnizingóó nijigháago dóó haghan azhoolíítgo bee há haz**á**.

T'áá ajiłtsoh éí kéyah bii' hájinéehgo bee há hazą áádóó t'áá hohakéyah bíí' yah'aníjíneehgo ałdó' beeháhazą́.

Díits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajittsoh náánatahjí kéyah biish dínóochéetgo doo atihodooníitgo bee há hazá.

Ákondi díí béchazáanígíí éí doo choidoo'î[t da awáalyahji naazt'i'ígíí bik'eezhoochéétgo. Áádóó átdo' kéyah t'aasi'áándéé behechazáanii bitiisihgo éí doo choii' doo'[tda.

Ashdla'ts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsQh doone'é jílínígíí bee háhaz'á.

Héiídah éií dóone'é nilínígií doo bąąh doot'í[ldah.

Hastąąts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Diné dóó sáanii neeyánígíí ádóone'é nilígíí dóó be'oodlą' etí doo bich'áahgo adooyehgo báhazá. Alts'áájí aheett'éego áhé'eskeh beehaz'áánii bik'ésti' áádóó ba'álchiní hoodooleelgo bee báhazá áádóó álts'á'ít'aashgo bee bá ahoot'i''.

Ahidii' aashígíí álts'aaji t'áábiniik'ehgo álhaadoot'ash.

Hooghan hazą́ądoo éi iiná hadahaazt'i' dinétahjį dóó beehazą́ąnii baanchį'

Tsosts'idts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

 $T'\acute{a}\acute{a} \acute{a}ji\dagger tsoh \ k\acute{e}yah \ t'\acute{a}\acute{a} \ adiighah\acute{a}g\acute{o} \ hweehodoolee\dagger go \ bee \ h\acute{a}haz'\acute{q} \ doodaii' \ d\acute{t}kw\acute{i}jit'\acute{e}egodah \ k\acute{e}yah \ daj\acute{o}t\emph{q}'go \ beeh\acute{a}haz'\acute{q}.$

Hếiídah éi t'áadoo biniinaanígó kéyah doo bighah doot'ááł dah.

Tseebííts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájítsoh bee ba'ahóót'í t'áá hó adahnahojit'áago dóó nitsijikeesgo dóó hwe'oodlq' hólóogo díí bee há'ahoot'í'ígíí naanáłahjí' hwe'oodlq'ígíí bee'izhdidoo'gáałgo bee haz'á. Dinétahjí hwe'oodlq'ígíí bee hwééhozín doo áádóó bee nazhnitin doo. Áádóó ałdó' áájí bá hozhdísin doo.

Nahast'éíts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíttsoh t'áadoole'é baa ntsíjíkeesgo bee hazdoodzihgo bee háhaz'á. Díí baa ntsíjíkeesígíí éi héídah doo háni' iidoolíítda. Áádóó bikah nazhnitáago dóó nízhdiiláago bee hadeesdzih jinizingo béésh halne'é, naalkidídah doodaii' naaltsoos biyi'ji' bee hazdoodzihgo bee háhaz'á.

Naadíín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíttsoh atah nijídleehgo dóó áthitdajidlíjgo bee háhaz'á.

T'áá héidah éi doo iinizingo doo atah doolt'eeldah.

Naadiin Ła' Góne' Biyi' Yisdohígíí

T'áá ajiltsoh bee há'ahóót'[' hakéyah biwááshindoon atahjíl[[go doodaii' naat'áanii ninádaji'nilgo.

T'áá ajittsoh aheett'éego há'ahóót'i' hakáh ana'áw'o' dooleet hakéyah bi'yi'di.

Diné áyist beebóholníth biwááshindoon yee yáhwiidool'aaltgíí. Díí bee ho'a'ígíí bee hadoodzih dóó t'áá bá náhoo'aa góne' éi aná'á'ah dooleel. Áádóó t'áá altsoh aheelt'éego ánída'ji'ah dooleel t'aadoo la' bil líshjáná ájósint áádóó t'aahójinizingo ánáji'ah doo.

Naadiin Naakí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajitsoh diné bitah jilínígíí bee há ahóót'í' bee haa'ahayáa dooleetigíí dií t'áá át'é kéyah dahsi'ánígíí doo nahasdzáán yee átkáh ánájahígíí bá bóhoneedzánígíí há'at'íishíí bee hólonígíí yee adoolwoł béeso dah, áádóó bee a'doonítígíí binahjí' yee ilíigo ádaantsíkees dooleet t'áá bi sizínígíí yee hádidoo'níít.

Naadiin Táá' Góné Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajittsoh ndazhdoolnishgo bee hahaz'ấ, t'áá hó naanish jinízínígíí, t'áá hó naanish hot yá'át'ếehéigíí díí naanish adinígíí bits'ðð átí'í.

T'áá ajitsho t'áadoo ho'dool chi'[d[aheett'éego hach'['ní'iilyéedoo naanishígíí bííghahgo.

T'áá ajitsoh ndajilnishígíí bee há ahoot'i beett'eego hach'į' ni'iily'éego binahji' t'ááhó dóó há átchini yee hináadoo bilá' ashdla'ii baah ilinígí' át'áo áádóó bi'óhjinéelánígíí há biidoot'áát áhót'éédaa' diné bee bíkáh aná'áwo' adéé'.

T'áá ajiłtsoh éí bee há ahóót'i' naanish yee da'ahótq'ígíí atah hazhdidooliiłgo dóó bee atah jidooghááłgo t'ááhó jizinígíí bee adaa'áhojilyáa doo biniyé.

Naadiin Díí' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajittsoh bee há ahóót'i' haazhdoolyihgo dóó níík'eh njigháadoo áádóó naanish ahee'iikeedígíí bee ha'hazáánígíí át'áo nijitnishdoo dóó ta' ajidah doo na'anishgo bee hoo' aahgo t'áá biniyé hach'i' azláadooleet

Naadiin Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájitsoh bee há ahóot'i' bik'ehgo' iiná azhdootíífígíí t'áá hó hats'íís yineelánígíí dóó ha'átchiní t'áá hoolta'go. Jó éi ch'iyáán lá, éé' lá, hooghan lá, dóó azee' ál'íjjí bee aa'áháyánígíí lá dóó diné bee bíka'ánawo' déé áádóó bee há ahoot'i' háadidah naanish ásdiingo nát'áá bee aa' áháyánígíí t'áá hólóodoo, azháshíí dajitsaah ndi dóó hach'i' anáhoot'i' ndi, bił hijiináanii haa 'ádin silíigoda áádóó sá jizhlijgo doodaii' hwe'iina' bi'oh silíigo t'áadoole'é bits'áádoo t'áá hó hwe'iina' doo bee hóhólnijh da silíigo dah.

Amá jilíjgo dóó áłchíní jilíjgo bee há ahoot'i' haa' ahayá́doo áádóó háká ana'áwo'doo. Áłchíní t'áá ajiłtsoh bimá dóó bizhé'é aheeskéego bi'dizhchínígíí doodai bimá dóó bizhé'é doo aheeskéego bi'dzhchínígíí da t'áá ajiłtsoh éí dinétahgí haa hastihgo bee ák'i hozhdoodlíjł.

Naadiin Hastąą Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajittsoh íízhdoottahgo bee ha'ahoot'i'. Atchíní t'óó ha' attáádoo t'áájiik'e 'íidoottah. Atchíní yázhí éí t'áá íyisí t'áá íídoottah. Naanish bóhoo'aah baa da'ólta' dahóloo doo áádóó hódahgo da'otta'ígíí dahóloo doo t'áá attsoníbá áádóó hodahgo óltaígíí atdo' bizhneelá nígi át'áo iizhdoottah.

Olta' éi hólóódoo bila' asdla'ii yee hadidoonifiji' áádóó yee bidziildoo binahji' bee há adahazt'i'ígií yá hodisin doo. Díí éi yee ak'i'diitáádoo bee ha'jólníídoo t'aa áttsoji' k'eh bijiníí doo náánáta' dóone'é dóó óodlání danilinígií. Díí binahjí t'éi yá kéyah áthii' sinilígií t'áadoo iits'á'í atyit dandlíí doo.

Ámá dóó ázhé'é éí áltsé aláájí' bee bá ahoot'i' bá' álchíní yaa iidooltahígíí yee yáh hadoozih.

Naadiin Tsostsid Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajittsoh bee há'áhoot'i' t'áá hózhnizinjj' atah bitkeehojit'jinígíí bit iiná azhdoolíít, bina' ach'aah dóó tahdóó bee ázhdoolwot bee naas bee idahwiidoo' átígíí bee ák'ihwiizhdoodlíít,

 $T'\acute{a}\acute{a}~aji\dagger tsoh~bee~h\acute{a}~\acute{a}hoot'i'~doo~\acute{a}l''_{i}niji~\acute{u}\acute{o}\acute{o}~\acute{a}' I'inigi\'i~bee~aa'\acute{a}hy \\ aqgo~\acute{e}\acute{i}~heish\'ii~i\dagger \'ishj\acute{a}ni~\'iiyiilaaigi\'i~bizhi'~bik\acute{a}adoo.$

Naadiin Tseebíí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajittsoh beehá áhoot'i' diné átájá át'égo dóó nahasdzáán t'áá si'áándéé bibeehazá díí kwé'é bee ha'oodzi'ígíí t'áá át'é bee baa' ákohoniidzíí doo.

Naadiin Náhast'éí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

 $T'\acute{a}\acute{a}~aji\dagger tsoh~bi\dagger k\acute{e}\acute{e}hojit'in\acute{g}i\acute{i}~\acute{e}\acute{t}~lahd\acute{o}\acute{o}~naanish~bee'ak\acute{a}~azhdoolwo\dagger~t'\acute{a}\acute{a}~hwozhnízíngo.~D\'{i}\acute{i}~binahj\acute{j}~t'\acute{a}\acute{a}'~h\acute{o}jizín\acute{g}\acute{i}~bee~hazhdidooniið.$

Díí bee há ahóót'i'ígií dóó t'áá hwozhnizinjí bee ndoo'nishgo éi t'áá ła'í jinítínígo bee hóholnííh beehaząąnii yee hasáníjí' át'ehígíí, éi binahjí' baa 'ákóhwiindzin dóó dilzin, náánáła' bee bá áhoot'i'ígií dóó t'áá binizinjí' át'éhígíí, éi bik'ehgo áda' ada' al[nígíí t'áa altsoní diné bá át'é.

 $D{\it ii}\ adahazt'i'{\it igii}\ d\'oo\ t'\'a\'aniik'eh\ na'ad\'ah\'ig\'ii\ \'ei\ d\'ii\ k\'eyah\ a\'lhii'sini\'fig\'ii\ biny\'e\'alyaa\ \'ei\ bibehaz\'a\'a\'nii\ doo\ bee\ a\'l\'a\ra'\ \'a't\'eedah\ doolee\'e.$

Tádíín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Díí kwe'é ha' oodzi'ígíí éi heit'áo dah nááná ta' kéyah da si'áníígíí doodaíí' dahjookahígíí doodaíi' ta'jizí éi doo heit'áo dah ha'oodzígíí jidootchQQtda.